

Jak citovat tuto recenzi / How to Cite this Book Review

HANDRLICA, Jakub. 8.3.2012. Zpravodajské služby. POKORNÝ Ladislav. Obrana a strategie Defence & Strategy 1/2012, strana 79-80, 15.6.2012.

POKORNÝ, Ladislav. Zpravodajské služby. Praha: Auditorium, 2012, 150 s., ISBN 978-80-87284-21-6.

Jakub Handrlica

Činnost zpravodajských služeb ve společnosti zcela přirozeně vzbuzuje velkou pozornost a zájem. Ten reflektuje nejenom zkušenosti s fungováním zpravodajských služeb v éře bývalého režimu, ale také skutečnost, že i v současnosti jsou zájmy státu předmětem ohrožení jak uvnitř republiky, tak i zvenčí. Zpravodajské služby jsou navíc, zejména díky jisté míře mediální mystifikace, opředeny mnoha zažitými mýty a zkreslenými představami. Ke zdeformovanému, a někdy dokonce až zjednodušeně zkreslenému, pohledu na činnost zpravodajských služeb přispívá i faktor utajení jejich činnosti. Skutečností ovšem je, že zpravodajské služby představují standardní, i když veřejnosti ne příliš známou, součást hierarchicky uspořádané struktury státní správy. Přestože problematice činnosti a postavení zpravodajských služeb je v české právní vědě v posledních desetiletích věnována jen omezená pozornost, můžeme konstatovat, že problémy s nimi spojené se postupně stávají předmětem standardního odborného a vědeckého zájmu.¹ Důkazem tohoto konstatování je i nově vydaná publikace s titulem „Zpravodajské služby“ z pera plk. JUDr. Ladislava Pokorného, Ph.D. Autor, který problematiku zpravodajských služeb externě vyučuje jak na Policejní akademii České republiky, tak i na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, v ní navazuje na své předchozí publikace k tématu právní úpravy zpravodajských služeb² a poskytuje ucelený přehled stávající české právní úpravy tří stěžejných zpravodajských služeb: Bezpečnostní informační služby (BIS), Úřadu pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) a Vojenského zpravodajství (VZ).

Publikace je po formální stránce rozdělena do dvou částí. V první části se autor věnuje právním úpravám zpravodajských služeb ve světě. Je třeba ocenit, že se nejedná o pouhý výčet existujících právních úprav jednotlivých zpravodajských služeb v zahraničí (autor pracuje zejména se státy západní Evropy, konkrétně s právními úpravami ve Velké Británii, v SRN a ve Francii, text ovšem obsahuje i odkazy na situaci v Kanadě a v Izraeli), ale že první část poskytuje strukturální analýzu existujících modelů těchto služeb, jejich rozdělení podle typů působnosti (vnitřní, vnější, civilní, vojenské, centrální a resortní) a forem jejich kontroly (kontrola mocí výkonnou, kontrola parlamentní, kontrola soudní, resp. kontrola prostřednictvím orgánů, které jsou vytvářeny mimo klasickou dělbu moci). První část tak nemá povahu pouhého exkurzu do zahraničních právních úprav, ale představuje ucelenou metodologickou stať, analyzující typy a systémy zpravodajských služeb existující ve vyspělých demokratických státech západní Evropy.

Druhá část je věnována právní úpravě zpravodajských služeb v České republice, včetně stručné rekapitulace dosavadního vývoje jednotlivých právních úprav v Československu, resp. v České republice. Stěžejní je zde výklad o postavení a působnosti tří českých zpravodajských služeb

¹ V této souvislosti bych chtěl zmínit, že např. Fakulta práva bratislavské Panevropské univerzity pravidelně pořádá ve spolupráci se slovenskou Asociací bývalých zpravodajských důstojníků vědecké sympozium „Aktuálne problémy spravodajských služieb v otvorenej spoločnosti“. V roce 2011 se konal již pátý ročník tohoto sympozia.

² POKORNÝ, Ladislav: *Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb*, Vydavatelství Policejní akademie České republiky, Praha, 2007.

(Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenského zpravodajství). Pozornost je věnována nejenom právní úpravě jejich působnosti a pravomocím podle jednotlivých právních předpisů, kterými byly tyto služby zřízeny (zákon č. 153/1994 Sb., zákon č. 154/1994 Sb. a zákon č. 289/2005 Sb.), ale i plnění úkolů, které zpravodajským službám přiznávají zvláštní zákony.³ Samostatné kapitoly pojednávají o systému odpovědnosti za činnost zpravodajských služeb, o režimu jejich kontroly, o oprávněních zpravodajských služeb při výkonu jejich pravomocí (zejména ve vztahu k vedení evidencí fyzických a právnických osob, specifickým způsobům získávání informací a použití zpravodajské techniky) a o právní úpravě služebního poměru příslušníků. Ve vztahu k pasážím o oprávnění zpravodajských služeb je nutno vyzdvihnout skutečnost, že autor se neomezuje jenom na analýzu stavu platné právní úpravy, ale odkazuje i na existující judikaturu českých soudů ve věci použití těchto oprávnění. V této souvislosti bych chtěl zmínit, že jistou slabinou této části je, že nejsou v dostatečné míře reflektovány právní souvislosti plynoucí z členství České republiky v Evropské unii. Zejména oddíl o spolupráci zpravodajských služeb se zahraničními partnery by si zasloužil větší rozpracování, a to právě s ohledem na unijní rozměr problematiky.

Na závěr autor podává přehled použitých literárních pramenů, mezi nimiž figurují jak české, tak i zahraniční publikace. V příloze je uveden i vyčerpávající přehled nálezů Ústavního soudu České republiky, se kterými autor pracoval a z nichž ve svých závěrech vycházel.

Nová publikace „Zpravodajské služby“ z pera Ladislava Pokorného představuje ucelený a komplexní úvod do problematiky právní úpravy zpravodajských služeb v České republice. Je samozřejmé, že ne všechny problémy, které se k činnosti zpravodajských služeb vážou, mohly být na stránkách této publikace nastíněny a v detailu analyzovány. Je ovšem možné konstatovat, že autor učinil veliký krok k dalšímu poznání a umožnil širší čtenářské obci seznámit se na poměrně omezeném prostoru (publikace má celkem 150 stránek textu) se základními fakty a s existujícími problémy, které se k právní úpravě zpravodajských služeb v českých podmínkách vážou. Publikaci je možné doporučit všem zájemcům o obor zpravodajských služeb, ale také o související bezpečnostně-právní otázky.

---

³ Např. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě; zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití atd.